

نمودار تصویری مراحل برنامه‌ریزی درسی را نشان می‌دهد.

نقل از: Saylor & Alexander (۱۹۷۴)

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

انواع برنامه ریزی (از نظر دامنه عمل)

- ۱- جامع و کلی باشد ، و همه هدفها و حیطه های مربوط به سطوح مختلف آموزش و پرورش را در بر گیرد .
- ۲- برنامه ریزی می تواند در سطح ملی باشد ، مانند برنامه ریزی درسی برای آموزش و پرورش ابتدائی در سطح کشور

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

۳- یا این که ، برنامه ریزی درسی می تواند در سطح محلی و ناحیه ای (استان و شهرستان) باشد . مانند برنامه ریزی درسی برای سطوح مختلف آموزش و پرورش خراسان ، که در واقع جامع و کلی است ، و یا برنامه ریزی درسی برای تعلیمات حرفه و فن اراک و یازد ، که از نوع برنامه ریزی ویژه و محلی است .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

۴- سرانجام ، برنامه ریزی ویژه که می تواند برای هدف های ویژه یا حیطه های معین باشد ، مانند برنامه ریزی درسی تربیت معلم دانشگاهی ، تربیت معلم دبیرستان

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

تصمیم‌گیری در برنامه ریزی

کشورهای مختلف ، با توجه به نوع حکومت ، سازمان و تشکیلات برنامه ریزی خود ، هر یک رویه ای برای برنامه ریزی انتخاب می کنند .
در بعضی از کشورها ، دولت می خواهد با نهادها ، سازمان ها ، و افراد متفاوت مشورت نماید .
در این کشورها که برنامه ریزی معمولاً ، اما نه همیشه ، به صورت غیر متمرکز انجام می گیرد

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

کسانی که در برنامه ریزی درسی دخالت داده می شوند عبارت هستند از :

- ۱- یادگیرندگان
- ۲- معلمان و نویسندگان کتب درسی
- ۳- والدین و افرادی که به نحوی در تهیه و تدارک فرصتهای یادگیری برای دانش آموزان نقشی دارند
- ۴- افراد " حرفه ای " و متخصصان برنامه ریزی و روشهای آموزشی ، تکنولوژیست های آموزشی ، و متخصصان ارزشیابی

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

در جاهای که برنامه ریزی معمولاً به صورت متمرکز انجام می گیرد و برای آن نهاد مستقلی با سازمان و تشکیلات مربوط به خود ایجاد شده است معتقدند که کسب اطلاع از پائین ترین سطوح ، موجب دوباره کاری می شود .

بنابراین تصمیمات درباره برنامه ریزی و تعیین اولویت ها در سطوح بالاتر و با مشارکت مسؤلانی که در رأس امور قرار دارند اتخاذ می گردد .

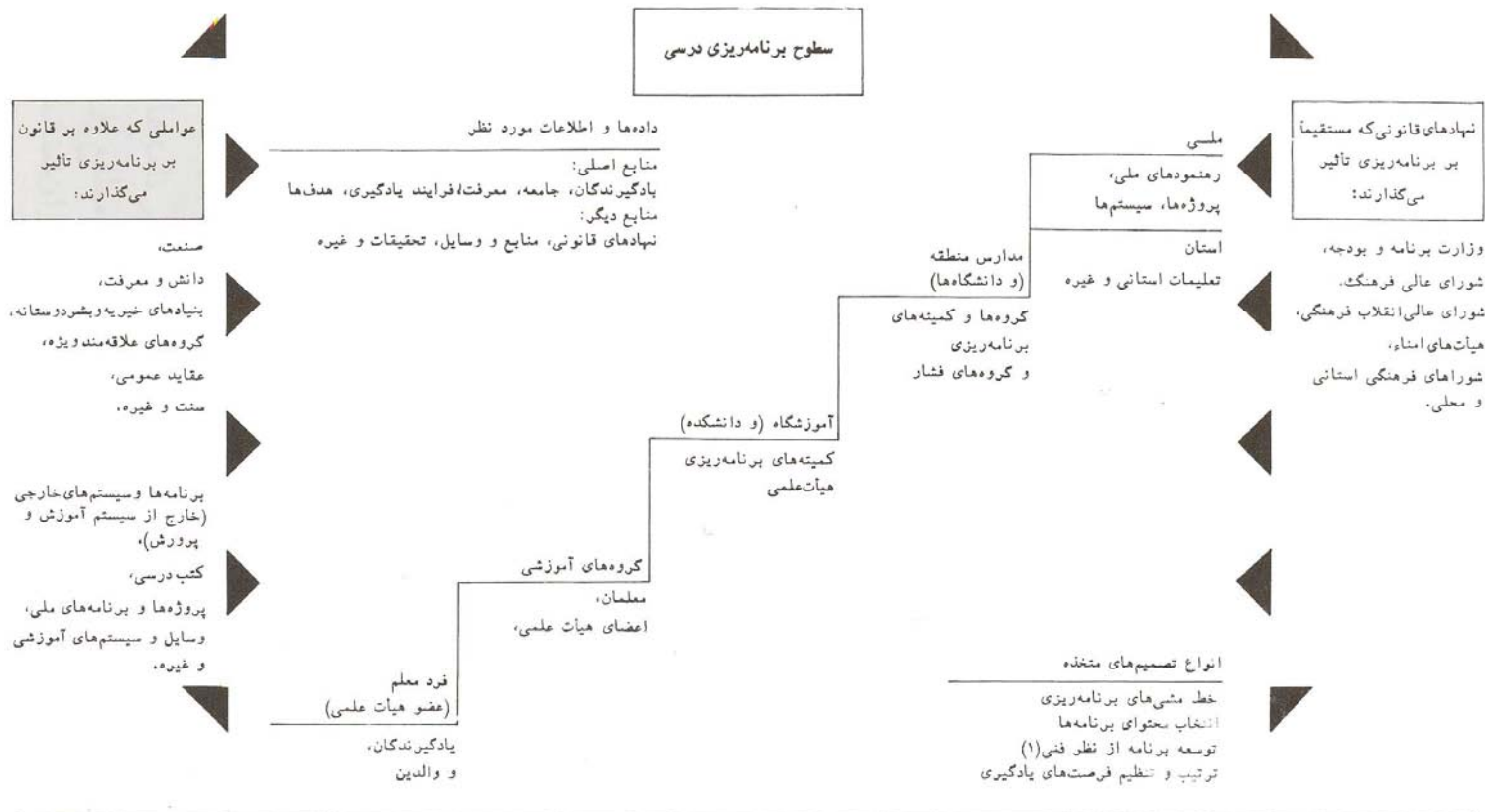
فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

(۱) مثلاً، تهیه راه‌ها برای معلمان و یادگیرندگان، انتخاب وسایل کمک آموزشی، استفاده از تلویزیون آموزشی، و سایر جنبه‌های تکنولوژی آموزشی.

تصمیم‌گیری در برنامه‌ریزی درسی

نقل از: Saylor & Alexander (۱۹۷۴)

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

فصل دوم

منابع اطلاعات برای برنامه ریزی درسی

مبانی برنامه ریزی درسی

مقدمه

به طور کلی ، برنامه ریزی بر پایهٔ اطلاعات بدست آمده استوار است . بدون اطلاع از روند گذشته و وضع موجود ، هر گونه برنامه ریزی واقع بینانه و بی عیب و نقص میسر نیست .

منابع اطلاعات مورد لزوم برای برنامه ریزی درسی ، از این قرار هستند :

- ۱- یادگیرندگان ، که آموزش و پرورش آنان مطرح است .
- ۲- جامعه ، که مدرسه را به منظور تسهیل آموزش و پرورش کودکان ،
جوانان ، و بزرگسالان به وجود آورده است .
- ۳- طبیعت ، و ویژگی فرایند یادگیری
- ۴- معرفت سازمان یافته و دسترس برای آموزش و پرورش

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

منابع فرعی یا متمم نیز وجود دارند که در برنامه ریزی درسی نقش مهمی دارند ، و از این قرارند :

- ۱- قوانین ومقررات ، که مدارس مطابق با آنها ایجاد می شوند وعمل می کنند .
- ۲- منابع و وسایل مورد لزوم برای اجرای برنامه ها .
- ۳- نتایج تحقیقات و نظر مشورتی افراد مطلع

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

۱- یادگیرنده به عنوان منبع اصلی برای برنامه ریزی

برنامه ریزان درباره یادگیرندگان به دو نوع اطلاعات نیاز دارند :

۱- اطلاعات کمی

۲- اطلاعات کیفی

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

اطلاعات کمی درباره یادگیرندگان

الف - اطلاعات کمی درباره یادگیرندگان نوعاً شامل پیش بینی :
تعداد جمعیت سنین مدرسه رو ، تعداد دانش آموزان ودانشجویان ، توزیع آنان در
استان ها ، شهرها ، وروستاها ، نرخ ازدیاد جمعیت کشور ، تعداد مدارس ، توزیع
دانش آموزان در مدارس ، توسعه مدارس ، افت تحصیلی و تعداد ترک تحصیل
کرده ها

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

ب - منابع موجود برای کسب اطلاعات یادشده : اطلاعات یادشده از طریق داده های سرشماری جمعیت کشور ، بررسی پرونده های مدارس ، آمار وزارت آموزش و پرورش و آموزش عالی ، و سایر مراکز آمار و اطلاعات بدست می آید .

فهرست مطالب

قبلی

سرفصل

پ - موارد مورد استفاده از اطلاعات بدست آمده : از اطلاعات کسب شده در مورد پیش بینی پرسنل و نیروی انسانی لازم ، وسایل و تجهیزات مورد لزوم ، تعداد کلاسها ، ساعات کار معلمان در هفته ، بودجه ریزی ، در نظر گرفتن ساختمان ، شناخت نیازهای فردی به ویژه ترک تحصیل کرده ها ، و پیش بینی شقوق مختلف آموزش و پرورش برای دانش آموزان استثنائی ، با استعداد و توانائی های متفاوت و غیره استفاده می کنند .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

روش های پیش بینی

بدیهی است ، متغیرات متعددی در جریان پیش بینی روند تعداد یادگیرندگان دخالت دارند . به طور کلی ، فرض بر این است که همبستگی بیشتری میان تعداد متغیراتی که در روش پیش بینی مورد استفاده قرار می گیرند و میزان اعتبار و درستی پیش بینی وجود دارد .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

بنابراین بخش مهمی از مسأله پیش بینی تعداد یادگیرندگان مربوط به کسب اطلاعات نسبتاً مطمئنی برای پیش بینی است. این اطلاعات را می توان از سازمانهای دولتی و غیر دولتی بدست آورد.

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

حداقل اطلاعات مورد لزوم برای برنامه ریزی از این قرار هستند :

- ۱- خلاصه و تحلیل آمار مدارس در مورد تعداد ثبت نام کنندگان ، معلم ، مدارس ، و کلاس ها در بخش یا منطقه معین
- ۲- تعداد متولدین سالانه منطقه
- ۳- تحلیل سنی و پایه تحصیلی ، تغییرات سالانه ثبت نام کنندگان
- ۴- آمار سرشماری وسایر منابع مقایسه ای

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

الگوهای پیش بینی

برای پیش بینی جمعیت ، و برآورد تعداد یادگیرندگان به تفکیک پایه های مختلف تحصیلی ، و ثبت نام کنندگان جدید از الگوهای متعدد ریاضی ، ترکیبی ، اقتصادی و ترسیمی می توان استفاده کرد .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

بعضی از آنها مبنای آماری پیچیده ندارند و معمولاً الگوهای " بسته " نامیده می شوند . زیرا دامنه انعطاف متغییرات مربوط در این قبیل الگوها محدود هستند . مانند الگوی " کرا " و یا الگوی " جانستون " .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

اما ، شکل ساده شده الگوی جانستون ، که برای پیش بینی تعداد شاگردان در گروه سنی خاصی بکار می رود به این صورت است :

$$E_t^g = E_{t-1}^{g-1} + R_t^g + I_t^g$$

به این معنا که تعداد شاگردان پایه g در سال t مساوی است با تعداد شاگردانی که از پایه پائین تر ارتقاء می یابند ، بعلاوه مردودین سال قبل به اضافه انتقالی ها

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

بعضی دیگر از این الگوها شامل دامنه متغیرات زیاد ، و مستلزم اطلاعات وسیع تر در آمار و احتمالات و استفاده از کامپیوتر و ماشین های محاسب هستند ، مانند زنجیر مارکو و رگرسیون ساده و مرکب ، و برنامه ای .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

به طور کلی ، روند کل جمعیت یادگیرندگان برای این منظور که برنامه ریز آموزشی بتواند حداقل و حداکثر واریانس را برای پیش بینی تعیین کند باید به طور انتقادی مورد ارزیابی قرار گیرد .

فهرست مطالب

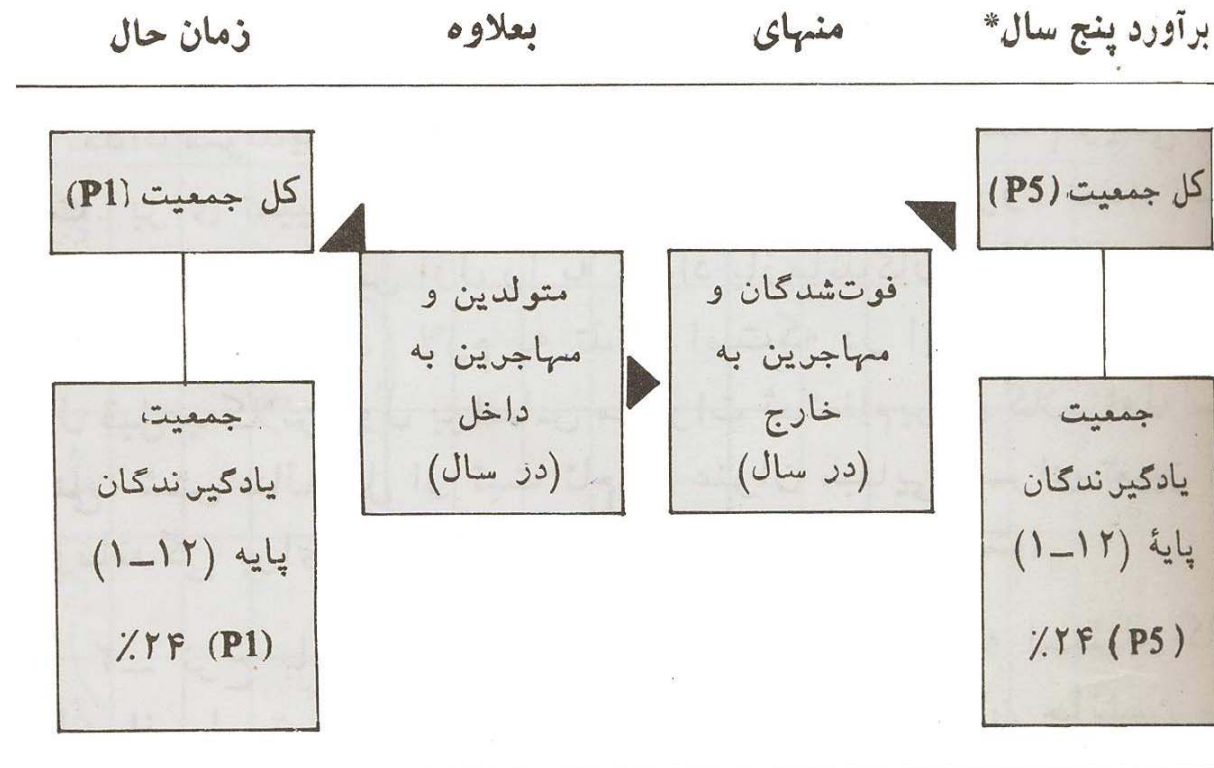

قبلی

سر فصل

مثلاً برآورد جمعیت در پنج سال در شکل باید به صورت زیر نشان داده شود.

* - براساس کلیه عوامل مربوط به روند جمعیت، حداقل و حداکثر واریانس در هر پیش‌بینی باید نشان داده شود.

برآورد نیروی انسانی در جمعیت، داده شده برای پنج سال را نشان می‌دهد.

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

پیش بینی جمعیت با الگوی " نسبت بازماندگی "
برای پیش بینی تعداد یادگیرندگان در گروه های سنی مختلف و دوره
های مختلف آموزشی و پایه های تحصیلی می توان از الگوی نسبت
بازماندگی استفاده کرد .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

۱- برای تعیین نرخ روند تعداد دانش آموزان در کلاس اول ، به تعداد متولدین بازمانده حداقل ده سال قبل از نام نویسی نیاز است . برای تعیین نرخ روند جمعیت تا سن مدرسه رو ، تعداد ثبت نام کنندگان متولدین شش سال قبل تقسیم می کنند .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

۲- نرخ بازماندگی برای هر پایه تحصیلی ، به استثنای کلاس اول ، از طریق تقسیم تعداد خالص ثبت نام کنندگان جانشین برای هر پایه تحصیلی در سال مورد نظر بر تعداد ثبت نام کنندگان سال قبل برای پایه قبل تعیین می شود .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

۳- سرانجام ، میانگین نرخ بازماندگی برای هر پایه (در سه سال متوالی) به عنوان ضریب برای پیش بینی روند تعداد شاگردان تعیین می شود .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

برای تعیین عدد ۳۱۳۶/۰ به عنوان نرخ بازماندگی در کلاس اول در سال ۱۳۶۰
تعداد ثبت نام کنندگان ، یعنی ۲۸۷ را بر ۹۱۵ ، متولدین زنده یک ناحیه در
سال ۱۳۵۴ (شش سال قبل از ورود به کلاس اول) تقسیم می کنند .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

برای تعیین نرخ بازماندگی در کلاس دوم ۲۸۰ ، تعداد دانش آموزان دوم ابتدائی در سال ۱۳۶۰ ، را به ۳۱۴ ، تعداد دانش آموزان کلاس اول سال قبل تقسیم می کنند و ضریب $۸۹۱۷/۰$ بدست می آید .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

میانگین	۸۵۸		۷۹۹		۸۰۸		۹۱۳		۹۱۵		متولدين بازمانده*	
	SR	SR	SR	SR	SR	SR	SR	SR	SR	SR	سال	**
۰/۳۰۷۶	۰/۲۹۹۵	۲۵۷	۰/۲۸۶۶	۲۲۹	۰/۳۰۳۲	۲۴۵	۰/۳۳۵۱	۳۰۶	۰/۳۱۳۶	۲۸۷	۳۱۴	کلاس اول
۰/۸۹۸۱	۰/۸۹۰۸	۲۰۴	۰/۸۸۹۷	۲۱۸	۰/۹۵۴۲	۲۹۲	۰/۸۶۴۱	۲۴۸	۰/۸۹۱۷	۲۸۰	۲۷۷	کلاس دوم
۰/۹۸۵۸	۰/۹۳۵۷	۲۰۴	۰/۸۷۶۷	۲۵۶	۱/۰۱۶۱	۲۵۲	۱/۰۴۶۴	۲۹۳	۱/۰۵۴۱	۲۹۲	۲۳۶	کلاس سوم

* متولدين شش سال قبل برای ثبت نام در سال پایه.
 ** داده‌های سال ۱۳۵۹ برای محاسبه نسبت بازماندگی در سال ۱۳۶۰ ضروری است.

حداقل اطلاعات لازم برای الگوی نسبت بازماندگی

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

برآورد ۲۵۵ نفر دانش آموز برای کلاس اول در سال ۱۳۶۵ از طریق ضرب میانگین نرخ بازماندگی یعنی $30.76/0$ به عدد ۸۲۹ (متولدین شش سال قبل از ثبت نام) تعیین شده است .

برای کلاس دوم در سال ۱۳۶۵ ، تعداد ۲۳۱ نفر پیش بینی شده است که از حاصلضرب $8981/0$ در ۲۵۷ (خالص ثبت نام کنندگان در کلاس اول در سال ۱۳۶۴) بدست آمده است .

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل

متولدین بازمانده (۱)						سال	
۶۵۲	۶۶۸	۶۷۷	۷۹۲	۸۲۹	(۲) ۱۳۶۴	میانگین SR	کلاس
(۲) ۱۳۶۹	۱۳۶۸	۱۳۶۷	۱۳۶۶	۱۳۶۵	۲۵۷	۰/۳۰۷۶	۱
۲۰۱	۲۰۵	۲۰۸	۲۴۴	۲۵۵	۲۰۴	۰/۸۹۸۱	۲
۱۸۴	۱۸۷	۲۱۹	۲۲۹	۲۳۱	۲۰۴	۰/۹۸۵۸	۳
۱۸۴	۲۱۶	۲۲۶	۲۲۸	۲۰۱	۲۰۴		

۱- متولدین شش سال قبل از ثبت نام در سال پایه.
 ۲- ثبت نام کنندگان واقعی.
 ۳- ثبت نام کنندگان پیش بینی شده.

پیش بینی ثبت نام کنندگان برای پنج سال براساس الگوی نسبت بازماندگی
 (۶۹-۱۳۶۵).

فهرست مطالب

قبلی

سر فصل